

ЕКОНОМІКА ТА КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНІСТЬ ПІДПРИЄМСТВ

УДК 658.15

Герєга О.В.,
засновник ТОВ «Епіцентр К»
м. Київ

ЕКОНОМІЧНА СТІЙКІСТЬ ПІДПРИЄМСТВА ТА ШЛЯХИ ЇЇ РЕАЛІЗАЦІЇ

Постановка проблеми. Розвиток ринкових відносин в Україні супроводжується активним формуванням підприємництва, створенням нових підприємств, діяльність яких направлена на досягнення певних результатів. Однак їхньою відмінною особливістю є низька економічна стійкість. Тому дослідження економічних процесів на рівні підприємства як основної ланки національної економіки, має ключове значення. Саме на цьому рівні управління необхідно глибоко визначити всі можливості, які є у кожного підприємця стосовно досягнення і підтримання стійкого і ефективного розвитку економіки. І саме головне – від вирішення цих проблем підприємствами залежить економічна стійкість на всіх інших рівнях управління виробництвом.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Окремі проблеми економічної стійкості розглянуті у роботах В. Гончарова, О. Ареф'євої, В. Геєця, М. Абрютіної, Г. Мохонько, О. Сергєєвої, О. Барановського, К. Раїцького, Т. Сухорукової, Т. Суворова В., К. Попова, Н. Хруща, які у більшості випадків пов'язуються з визначенням категорії «економічна стійкість» та виділенням її індикаторів. Однак проблема визначення економічної стійкості підприємств будь-якої форми власності як категорії управлінського процесу щодо її забезпечення сьогодні ще до кінця не досліджена.

Постановка завдання. Метою статті є визначення поняття «економічної стійкості підприємства» та окреслення шляхів її реалізації в Україні на сучасному етапі.

Виклад основного матеріалу дослідження. Будь-яка цілеспрямована система повинна у процесі свого функціонування виконувати поставлені перед нею завдання, а показником ринкової стабільності є здатність підприємства успішно розвиватися в умовах змін зовнішнього і внутрішнього середовищ. З позиції підприємств економічну стійкість можна розглядати як здатність системи зберігати свій працездатний стан щодо досягнення запланованих результатів за наявності різних впливів. Тому очевидно, що економічна стійкість – це здатність підприємства підтримувати певний рівень значень економічних параметрів, який забезпечує його рентабельне функціонування і стабільний розвиток, а також дозволяє відновлювати первісний або приймати новий рівноважний стан після припинення дії негативних факторів зовнішнього і внутрішнього середовищ у сьогоденні і прогнозованому майбутньому. Це характеризує економічну стійкість як динамічну категорію та характеризує здатність підприємства не тільки відновлювати первісний, але і приймати новий стійкий стан, що і забезпечує його рентабельне функціонування та стабільний розвиток [1; 7].

Наведене визначення дозволяє чітко окреслити принципи управління економічною стійкістю підприємства:

1. **Принцип комплексного планування:** при плануванні необхідно комплексно оцінювати вплив управлінських рішень на діяльність підприємства та рівень його економічної стійкості, не доцільно обмежуватися плануванням лише однією зі складових стійкості (кадрової, маркетингової, виробничої, фінансової).

2. **Принцип ефективності.** Механізм дії цього принципу полягає у підтримці такого рівня показників діяльності підприємства, який забезпечує найбільш ефективне використання ресурсів. Ефективне використання ресурсів, будучи основою рентабельного функціонування та стабільного розвитку підприємства, сприяє підтримці його стійкості.

3. **Принцип поєднання стратегічних і тактичних цілей.** Суть цього принципу полягає в тому, що стратегічною метою управління економічною стійкістю підприємства повинно бути не стільки збереження поточного рівноважного стану підприємства, скільки його перехід у новий, більш стійкий,

стан. При цьому тактичне управління має бути спрямоване на підтримку стійкості підприємства вище певного (критичного) рівня.

У економічній літературі розглядаються статична й динамічна стійкість підприємств [2, с.12]. Перша ототожнюється зі спокоєм, пасивністю, друга – із стабільним розвитком. З погляду статистики, підприємство слід розглядати у певному застиглому стані рівноваги його елементів, тобто за відсутності розвитку. Динамічний підхід передбачає дослідження підприємства у процесі зміни елементів його системи та їх співвідношення. Тому в динаміці економічна стійкість підприємства фактично означає його стійкий економічний розвиток.

Значення аналізу економічної стійкості є тією базою, на основі якої здійснюється вироблення основних напрямів фінансово-економічної політики підприємства, і від того, на скільки якісно він проведений, залежить ефективність прийнятих управлінських рішень [6]. Розкриваючи ступінь наукової розробленості поставленої проблеми, необхідно відзначити, що сталий економічний стан формується в процесі всієї діяльності підприємства, визначення його на ту чи іншу дату допомагає відповісти на такі питання:

Наскільки правильно підприємство управляло фінансовими потоками?

Яка віддача виробничого потенціалу?

Чи здатне підприємство протистояти впливам зовнішнього і внутрішнього середовища?

Економічна рівновага – стан економічної системи ринку, що характеризується наявністю збалансованості, урівноваження двох різноспрямованих факторів (наприклад: витрати і доходи, попит і пропозиція). Рівновага може бути нестійкою – короткочасною, і стійкою – тривалою [3]. Під станом стійкості розуміється здатність економічної системи, що зазнала несприятливого відхилення за межі її допустимого значення, повернутися в стан рівноваги за рахунок власних та/або позикових ресурсів, перепрофілювання виробництва, зміни асортименту, підвищення якості обслуговування тощо [8, с. 160].

Вважаємо, що сьогодні одним із основних завдань забезпечення економічної стійкості підприємства є виявлення всього спектра реальних загроз і проблем притаманних управлінському процесу. Адже саме сьогодні в Україні умови економічної дестабілізації призводять до того, що більшість підприємств не можуть на належному рівні забезпечувати свою економічну стійкість, а деякі з них взагалі перебувають на межі банкрутства. Перелік загроз економічній стійкості підприємств дає загальне уявлення про завдання і цілі функціонування підприємства щодо забезпечення завдяки здійсненню своєчасного і ефективного управлінського процесу. Особливості багатьох кризових ситуацій на підприємствах зводяться до такого:

- підприємства не залучені у систему заставних зобов'язань щодо власного майна;
- помилкове здійснення маркетингової політики;
- відсутність жорсткого планування чи недостатня гнучкість і еластичність в реалізації планів;
- висока ймовірність помилок керівників при ухваленні важливих рішень;
- відсутність реакції на несподівану появу на ринку сильних конкурентів;
- нестабільність внутрішніх міжособистісних і міжгрупових відносин на підприємстві;
- неякісна технічна організаційно-технологічна підготовка виробництва;
- невизначеність щодо місії підприємства та методів її досягнення;
- неправильна або недостатньо продумана інноваційна політика;
- неповний облік внутрішніх змінних на підприємстві;
- відсутність належної уваги до стратегічного планування, недооцінка або незнання методів формування бюджету, а отже, проведення превентивної політики, яка нездатна передбачити чи хоча б пом'якшити потенційні кризові ситуації;
- відсутність необхідного резерву для безкризової роботи підприємства [5, с. 116-117].

Ефективність використання ресурсів і підвищення рівня економічної стійкості підприємства в сучасних економічних умовах значною мірою залежить від наявності, використання й вдосконалення економічного потенціалу підприємства. Однією з особливостей нестійкого функціонування сучасних підприємств є кількісна, якісна та структурна недосконалість економічного потенціалу господарюючих суб'єктів, що зумовлена великими втратами ресурсів у здійсненні реформ і складним фінансовим становищем підприємств.

Використання й вдосконалення економічного потенціалу до необхідного рівня повинно надавати можливість підприємству для ефективного застосування своїх ресурсів, а значить сприяти поглинанню зовнішніх й внутрішніх дестабілізуючих факторів, що є свідченням стійкості функціонування [4].

Виходячи з вищевикладеного, шляхи реалізації економічної стійкості підприємства повинні бути спрямовані на наступне:

- постійний моніторинг зовнішнього і внутрішнього станів підприємства;
- розробку заходів із зниження зовнішньої вразливості підприємства;
- розробку підготовчих планів при виникненні проблемних ситуацій, здійсненні попередніх заходів для їхнього забезпечення;

- впровадження планів практичних заходів при виникненні кризової ситуації, прийняття ризикових і нестандартних рішень у випадку відхилення розвитку ситуації;

- координацію дій всіх учасників і контроль за виконанням заходів та їхніми результатами.

Саме за таких умов можна забезпечити систему моніторингу кожної із складових економічної стійкості підприємств, яка змогла б надати можливість оптимізувати її відповідно до перспектив розвитку.

Висновки з даного дослідження. Таким чином, стійкість є найважливішою характеристикою економічної діяльності в ринкових умовах. Крім атрибута, який сприяє виживанню господарської системи в умовах кризи, вона забезпечує її переваги в залученні інвестицій, отриманні кредитів, виборі контрагентів та формуванні кваліфікованих кадрів. Чим вище стійкість підприємств, тим вище їх незалежність від зміни кон'юнктури і, отже, тим нижче, у загальному випадку, ймовірність банкрутства. Економічна стійкість підприємства відображає ступінь безпеки ділового співробітництва з ним, тому що підтверджує його здатність стабільно здійснювати свої основні функції і виконувати зобов'язання в умовах мінливого внутрішнього і зовнішнього середовища.

Література

1. Ареф'єва О.В. Економічна стійкість підприємства: сутність, складові та заходи з її забезпечення / О.В. Ареф'єва, Д.М. Городянська // Актуальні проблеми економіки. – 2008. – № 8(86). – С. 83-90.

2. Брянцева И.В. Рейтинговая оценка экономической устойчивости строительного предприятия [Текст] / И.В. Брянцева // Экономика строительства. – 2002. – № 11. – С.20-27.

3. Бугай З. Аналіз та оцінка фінансової стійкості підприємства / З. Бугай, М. Омельченко // Держава та регіони. – 2008. – № 1. – С. 34-39.

4. Василенко В.О. Антикризове управління підприємством : Навч. посібник / В.О. Василенко. – К. : ЦУЛ, 2003. – 504 с.

5. Економіка підприємства: Структурно-логічний навч. посібник / За ред. С.Ф. Покропивного. – К. : КНЕУ, 2001. – 457 с.

6. Колодізев О. Теоретичні аспекти управління економічною стійкістю підприємства / О. Колодізев, К. Нужний // Галицький економічний вісник. – 2008. – № 1(16). – С. 53-59.

7. Севастьянов А.В. Оценка экономической устойчивости предприятия [Электронный ресурс] / А.В. Севастьянов. – Режим доступа: <http://www.mte.ru/w6.nsf>.

8. Швиданенко Г.О. Сучасна технологія діагностики фінансово-економічної діяльності підприємства / Г.О. Швиданенко, О.І. Олексюк. – К. : КНЕУ, 2002. – 192 с.

УДК 334.716 (477)

**Комарницький І.М.,
д.е.н., проф., проректор з науково-педагогічних
та соціально-економічних наук**

**Савіцький А.В.
викладач, здобувач**

Хмельницький кооперативний торговельно-економічний інститут

СУЧАСНИЙ СТАН РОЗВИТКУ ЗОВНІШНЬОЕКОНОМІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ВІТЧИЗНЯНИХ ПІДПРИЄМСТВ ЛЕГКОЇ ПРОМИСЛОВОСТІ

Постановка проблеми. На сучасному етапі розвитку вітчизняних промислових підприємств досить важливого значення набуває активізація їхньої зовнішньоекономічної діяльності з урахуванням тих умов в яких вони змушені функціонувати та які ставить перед ними іноземний споживач щодо виробництва належної продукції. Легка промисловість, як і інші галузі вітчизняної економіки, не може не залежати від впливу зовнішнього ринку та обмежувати свою діяльність тільки орієнтацією внутрішній ринок. Тому, на сьогодні, особливу актуальність набуває розвиток саме зовнішньоторговельних відносин вітчизняних підприємств галузі з іноземними партнерами.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблемам розвитку вітчизняних підприємств легкої промисловості та їхнього співробітництва у сфері спрямування на іноземний ринок присвячені